

Tilburg University

De glimlach van het hersenonderzoek

Frissen, P.H.A.

Published in:
Binnenlands bestuur

Publication date:
2011

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Frissen, P. H. A. (2011). De glimlach van het hersenonderzoek. *Binnenlands bestuur*, 2011.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

DE GLIMLACH VAN HET HERSENONDERZOEK

09 sep 2011

Toen ik vanochtend met hoofdpijn wakker werd – geweldig feest gehad tot diep in de nacht – moest ik opeens weer denken aan *Zomergasten*, en wel aan de uitzending met Dick Swaab. Ik was altijd al van de school dat de geest over het lichaam reageerde, dus hoofdpijn moet dan wel een teken zijn, maar waarvan?

Een jaar eerder had mijn lichaam na een operatie overigens tamelijk overtuigend laten weten dat het deze opvatting cerebrale nonsens vond. Maar goed, de geest blijft toch hardnekkig aan zijn primaat vasthouden, net als de politiek. Daar komt bij dat ik ijzingwekkend vroeg op weg moest naar Den Haag voor een aanbestedingsprocedure. Dat alleen al zal voor menigeen mijn hoofdpijn nog begrijpelijker maken. Over de hallucinerende effecten van deze vorm van overheidsinkoop wil ik het nu echter niet hebben.

Ik herinnerde me vooral de intrigerende glimlach die gedurende het hele programma op het gezicht van onze gelauwerde hersenonderzoeker te zien was. Swaab weet ongetwijfeld wel raad met mijn malheur, dacht ik nog. Maar eerst zou hij me natuurlijk minzaam corrigeren: *geest* is een volkomen achterhaald begrip. Metafysisch, of erger nog: Freudiaans.

Deze charlatan heeft een eeuw lang stand gehouden met zijn vage prietpraat over de krochten van het onderbewustzijn waarin moederliefde en vaderhaat schuilen. Gelukkig is er nu het hersenonderzoek: dat maakt voor eens en altijd klip en klaar duidelijk dat ‘nature’ gewonnen heeft. Onze hersenen regeren ons, de vrije wil bestaat niet, wij zijn ons brein. In adembenemende oplages gaan de met veel flair, humor en vooral zelfverzekerdheid geschreven bestsellers over de toonbank.

Eindelijk weer eens wetenschap zonder twijfel, wikken en wegen, enerzijds en anderzijds. Popperiaanse falsificatiedrang is aan de hersenonderzoekers niet besteed, laat staan postmodern waarheidsrelativisme. Een verademing.

En passant worden vrijwel alle grote vragen beantwoord die de filosofie al millennia stelt en van Heideggeriaanse duisternis voorziet. Het geest-lichaam dualisme: onzin; eigen verantwoordelijkheid: een illusie; keuzevrijheid: had je gedacht. Inderdaad: gedacht, want die mysterieuze grijze massa daarboven regelt en bepaalt alles. Het begint in de baarmoeder en in de eerste jaren van ons bestaan vormt zich alles wat we denken te zijn en dus zijn. Psychopaat of nette bureaucraat, al dan niet in de fascinerende combinatie van de ‘Schreibtischmörder’. Het brein denkt, dus het lichaam bestaat.

Ik zie onvermoede mogelijkheden voor de staat. Als we maar vroeg genoeg weten wie aanleg heeft voor criminaliteit, kunnen we via medicatie het brein beïnvloeden. De potentiële straatterrorist wordt dan een vriendelijke scout die de bejaarde overbuurvrouw naar de overkant van de straat begeleidt. Ook foute seksuele voorkeuren kunnen op vroege leeftijd worden geamendeerd – ik stel voor dat we lobotomie voortaan zo noemen.

Frans Leeuw, directeur van het onderzoekscentrum van het ministerie van Veiligheid en Justitie, moet per onmiddellijke ingang alle criminologen, sociologen en andere ‘nurture’-aanhangers vervangen door hersenonderzoekers. Dat bespaart miljoenen aan moeizaam onderzoek naar maatschappelijke condities, sociale netwerken, psyche en geest. Voortaan gaat de evidence based tot biologische machine verklaarde mens gewoon door de scanner om daarna tot de normaliteit te worden geprogrammeerd. Eindelijk humaan: de gevangenis kan weg.

Voor optimaal selectief onderwijs halen we wetenschappelijk gefundeerd, want in de baarmoeder al onderzocht, uit elke leerling wat er breingewijs inzit. Erg handig ook voor de planning van schoolsoorten én leraren. Fiscaal beloven we lage tarieven als een loopbaan de uitkomst heeft die de prenatale test voorspelt. Schooluitval is per definitie opgelost, omdat we weten wanneer een leerling genoeg weet voor de capaciteiten die hem zijn geschonken. (Rare term trouwens: klinkt metafysisch.) Meestal is dat eerder dan de utopie van de kennissamenleving ons laat geloven. De normaalverdeling zal heersen: 10% is slim, 10% dom, de rest middelmatig, ook als we de dommen prenataal opsporen en muteren.

De platoonse droom in biologische gestalte. Een wereld zonder kwaad. De hemel op aarde. Dat alles had ik gezien achter die intrigerende glimlach van Swaab bij *Zomergasten*. En mijn hoofdpijn herinnerde me eraan.